

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Дадобоев Музаффарҷон Абдухоликович дар мавзӯи «Инкишофи шавқи маърифатии хонандагон тавассути технологияи иттилоотӣ - коммуникативӣ дар раванди таълим (дар асоси маводи фанни география)» барои дарёғти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ)

Амалӣ намудани навсозии низоми таҳсилот дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз бисёр ҷиҳатҳо ба истифодаи босамару густурдаи имконияти техника ва технологияи иттилоотиву коммуникативӣ вобаста мебошад, ки бо масъалаҳои гуногуни раванди таълиму тарбияи насли наврас, аз ҷумла, ҷустуҷӯву татбиқи воситаҳои гуногуни ташаккулу инкишоф додани шавқи маърифатии хонандагон, дар онҳо ангезиш додани майлу рағбати донишомӯзӣ, ҳосил намудани малакаи баҳрабардорӣ аз воситаҳои гуногуни электронӣ, ба ҳамина васила афзудани самаранокиву сифати фаъолияти таълими иртибот дорад.

Босуръат пеш рафтани соҳаҳои гуногуни илму дониш, афзудани ҳаҷми иттилоот, баҳусус, иттилоот дар шакли электронӣ, густариши навъҳои фаъолияте, ки истифодаи компьютер ва донистани технологияҳои иттилоотиро такозо менамоянд, таваҷҷуҳи ҳосаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва аҳли ҷомеаро ба масъалаи компьютериқунонии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, қабули ҳуҷҷатҳои муҳими танзимкунандай ин раванд асоснок менамояд.

Бо назардошти аҳамияти коркарди илмии масъалаҳои истифодаи босамари технологияҳои иттилоотӣ дар раванди таълиму тарбия мубраму саривактӣ будани таҳқиқоти диссертационии М.А.Дадобоев муайян карда мешавад.

Унвонҷӯй дуруст қайд менамояд, ки яке аз ҷанбаҳои муҳими низоми муосири таҳсилот гуногуннавъӣ ва афзудани шумораи технологияҳои иттилоотӣ буда, чунин вазъият омӯзгорро водор менамояд, ки барои истифодаи мақсадноку пурмаҳсули онҳо ҷиҳати баланд бардоштани сатҳи донишу маҳорат ва малакаҳои хонандагон,

тарики методҳои гуногун дар онҳо таҳрик баҳшидани ангезишҳо ва шавқу рағбат ба донишомӯзӣ тавассути методу воситаҳои самарабахши таълим кӯшиш ба харҷ дидад.

Дар заминаи омӯзишу таҳлили адабиёти илмӣ ва арзёбии вазъи ҳалли муаммои таҳқиқшаванда дар назария ва амалия педагогӣ дар диссертатсия зарурати коркарди асосҳои дидактикаи истифодаи технологияҳои иттилоотӣ-коммуникативиро бо мақсади инкишофи шавқи маърифатии хонандагон ва муайян намудани шароити амаливу методии татбики технологияи коркардшаванда мавзӯи «Инкишофи шавқи маърифатии хонандагон тавассути технологияи иттилоотӣ - коммуникативӣ дар раванди таълим» асоснок шудааст.

Дар диссертатсия муайянкуни асосҳои технологияи иттилоотӣ-коммуникативӣ ва нақши он дар инкишофи шавқи маърифатии хонандагон, коркарди амсилаи ҳамгирои технологияи иттилоотӣ-коммуникативӣ ва таъминоти техникии раванди таълими география анҷом ёфта, амалисозии методикаи ташкили фаъолияти маърифатии хонандагон дар раванди таълими география дар асоси муҳтавои маводи географии маҳаллӣ бо истифодаи технологияи иттилоотӣ-коммуникативӣ, ҳамчунин коркарду санҷидани низоми донишҳо ва технологияи иттилоотӣ-коммуникативии ҷавобгӯй ба талаботи мусир ва вазифаҳои инкишофи шавқи маърифатии хонандагон барои муаллимони география сурат гирифтааст. Дар баробари ин, бо гузаронидани корҳои таҷрибавӣ-озмоиши таъсири методикаи коркардшуда дар ташкили дарс ва инкишофи шавқи маърифатии хонандагон ба фанни география аз санчиш гузашта, таҳлили имкониятҳои технологияи аудиовизуали ҳамчун воситаи инкишофи шавқи маърифатии хонандагон ва ташхиси инкишофи шавқи маърифатии хонандагон тавассути технологияи иттилоотӣ-коммуникативӣ дар асоси маводи фанни география амалӣ гардидааст.

Объекти таҳқиқот бо назардошти мавзӯи он интихоб гардида, раванди омӯзиши фанни география дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумро ташкил медиҳад.

Ҳадаф ва вазифаҳо, фарзияи илмии таҳқиқот ва дастгоҳи илмии он ба мавзӯи интихобшуда пурра мутобиканд. Сохтори диссертатсияро, ки мантиқи созгор, баҳрабардорӣ аз сарчашмаҳои гуногуни илмиву методӣ, методологияи мувофиқи таҳқиқот, пойгоҳи озмоиш таъйин намудаанд, дар рафти таҳқиқот аз тактикаи дуруст бархурдор будани муаллифро нишон медиҳанд.

Диссертант дар натиҷаи анҷом додани таҳқиқоташ ба он муваффак гардидааст, ки чунин навғониҳои илмии аз ҷиҳати назариявӣ ва амалӣ муҳимро ба даст оварад:

1. Асосҳои илмӣ-назариявие муайян шудаанд, ки ба сифати таълими фанни география вобаста будани тағирии шароити таълими хонандагон ва истифодаи технологияи иттилоотӣ-коммуникативро ҷиҳати инкишофи шавқи маърифатии хонандагон исбот менамоянд.
2. Коркард ва таҳияи амсилаи ҳамгирои технологияи иттилоотӣ-коммуникативӣ ва таъминоти техникии раванди таълими география дар инкишофи шавқи маърифатии хонандагон анҷом дода шуд.
3. Дар таҳқиқот муқарраркуни таносуби мундариҷаи таълими география ва муҳтавои маводи географияи маҳаллӣ дар шароити истифодаи технологияҳои иттилоотӣ барои инкишофи шавқи маърифатии хонандагон сурат гирифтааст.
4. Ошкор намудани шароит ва усуљҳои ташкили раванди инкишофи шавқи маърифатии хонандагон зимни фаъолияти лексионӣ ва амалӣ ҳамчун унсури асосии комплексашкилдиҳандай технологияи иттилоотӣ-коммуникативӣ амалӣ гардидааст.
5. Муайян намудани роҳҳои инъикоси маводи таълимӣ дар муаррифиҳои Microsoft Power Point ҳамчун воситаи инкишофи шавқи маърифатии хонандагон дар дарсхои география амалӣ шудааст.

Боби якуми диссертатсия «Асосҳои назариявии истифодаи технологияи иттилоотӣ – коммуникативӣ дар раванди таълим» ба таҳқиқи чунин масъалаҳо, аз ҷумла, иттилоотӣ намудани таълим ва хусусиятҳои психологию педагогии ҳамгироӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ; татбиқи воситаҳои аёни таҷдидшуда ва аҳамияти онҳо дар ташаккулу инкишофи шавқи маърифатии хонандагон; муайян намудани хусусиятҳои истифодаи технологияи иттилоотӣ-коммуникативӣ ҷиҳати фаъолгардонии шавқи маърифатии хонандагон дар дарсҳои география; мазмун, шакл ва методҳои истифодаи воситаҳои аудиовизуалӣ дар дарсҳои география бахшида шудааст, ки Ҷар як марғила аз нигоҳи назариявӣ мавриди омӯзиш қарор дода шудааст.

Дар асоси омӯзиши таълифоти марбут ба муаммои таҳқиқшаванда унвонҷӯй мағҳуми аёниятнокӣ ва принсипи аёниятнокиро тавзех дода, функцияҳои воситаҳои аёни ҷоизаи ҷонваронӣ дар раванди таълим баррасӣ менамояд; шароити дидактикаи истифодаи воситаҳои телекоммуникатсиониро дар раванди таълими муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ муайян намуда, шаклҳо, методҳо ва воситаҳои таълимро дар муҳити телекоммуникатсионии компютерӣ мавриди таҳқиқ қарор додааст.

Боби дуввуми диссертатсия «Имкониятҳои истифодаи самараноки технологияи иттилоотӣ – коммуникативӣ дар рушди шавқи маърифатии хонандагон», ки ҷонваронӣ дар инъикоси менамояд, ба таҳқиқи масъалаҳои тавассути барномаи Microsoft Power Point бо истифодаи усулҳои гуногун коркард ва таҳия намудани маълумоти географӣ ва имконияти татбиқи барномаи мазкур ҷиҳати инкишофи шавқи маърифатии хонандагон дар курси география ихтисос ёфта, мониторинг ва ташхиси инкишофи шавқи маърифатии хонандагон тавассути Microsoft Power Point дар раванди таълим, инчунин муайянкунии самаранокии истифодаи воситаҳои бисёrrасонай барои инкишофи шавқи маърифатии хонандагон дар дарсҳои география амалӣ шудаанд.

Дар диссертатсия амсилаи ташкили дарси география дар заминай истифодаи технологияҳои нави иттилоотӣ-телекоммуникатсионӣ, аз чумла, муаррифихо, диаграммаҳо, ҷадвалҳо, амсиласозии таҷрибаҳо, соҳтани ҳаритаҳо ва гайра бо максади инкишофи шавқи маърифатии хонандагон пешниҳод гардидааст, ки дар амалияи таълими фанҳои дигари силсилаи табиӣ метавон татбиқ намуд.

Унвонҷӯй ҷиҳати санчишу исботи самаранокии методикаи пешниҳодкардаи ҳуд кори таҷрибавӣ-озмоишии иборат аз се марҳиларо амалӣ намуда, дар асоси таҳлили қиёсии натиҷаҳои синфҳои озмоиший ва назоратӣ дар бораи воситаву усулҳои баланд бардоштани шавқи маърифатии хонандагон тавассути фароҳам овардани фазои телекоммуникатсионӣ дар раванди таълиму тарбия ба хуносаву тавсияҳои илмӣ расидааст.

Дар баробари ин, арзишу аҳамияти диссертатсияро дар амалия санҷидан ва арзёбӣ гардидани матлабҳои дар қисми назариявӣ зикршуда, амалисозии мушоҳида ва баҳогузории динамикаи инкишофи фаъолнокии маърифатии хонандагон, ба исбот расидани баландшавии сатҳи шавқи маърифатии хонандагон ба воситай технологияҳои аудиовизуалӣ ва муаррифии бисёррасонай таъмин намудаанд.

Дар маҷмӯъ, шиносоӣ бо диссертатсия ба хуносae мерасонад, ки муаллифи он аз ўҳдаи иҷрои вазифаҳои дар доираи таҳқиқот мукарраргардида баромада, ба ҳадафи таҳқиқот ноил гардидааст ва фарзияи илмиро тасдиқ намуда, ба хуносаҳои илмие расидааст, ки аҳамияти муайянӣ назариявӣ ва амалӣ дошта, навоварона мебошанд. Бешубҳа, таҳқиқоти мазкур дар самти ҷустуҷӯйҳои илмии ҳалли муаммои инкишофи шавқи маърифатии хонандагон бо воситай технологияҳои иттилоотӣ - коммуникативӣ дар раванди таълим аз ҷиҳати методологӣ, назариявӣ ва амалӣ саҳми арзанде ҳоҳад дошт.

Дар доираи муҳлати пешбинишуда гузаронидани марҳалаҳои таҳқиқот, истифодаи методҳое, ки ба мавзӯъ, объект, ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқот мувоғиқанд, ба максад созгор будани теъдоду

хачми гурӯҳҳои озмоишӣ, имконпазир будани такори озмоиш дар амалияи таҳсилот асоснокӣ ва боэътиномии натиҷаву хулосаҳои таҳқиқотро таъмин менамоянд.

Дар баробари эътирофи арзишмандии таҳқиқоти анҷомёфта дар диссертатсия баъзе норасоиҳо вучуд доранд, ки аз нигоҳи мо бояд шарҳу тавзех ёбанд:

1. Хуб мешуд дар диссертатсия мушкилиҳои амалишавии иттилоотӣ-телекоммуникатсионии раванди таълим дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии кишвар қисман нишон дода шавад.

2. Дар мавриди таҳлили корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ таъсири технологияҳои иттилоотӣ-коммуникативӣ ба сатҳ ва сифати ин раванд камтар таҳлил карда шудааст.

3. Дар диссертатсия баъзе хатоҳои имлӣ ва услубӣ ба назар мерасанд, ки ислоҳи онҳо ба манфиати кор мебошад.

Аmmo ин норасоиҳо арзиши илмӣ, хулосаҳои асосии назаривиу амалии таҳқиқотро паст намекунанд, зоро унвончӯй аз ӯҳдаи иҷрои вазифаҳои таҳқиқот баромада, натиҷаҳои он исбот шудаанд ва дар маҷмӯъ, дар таҳияи диссертатсия услуги илмӣ риоя гардидааст. Хулосаву тавсияҳо, ҳамчунин маводе, дар асоси таҳқиқи муаммои инкишофи шавки маърифатии хонандагон тавассути технологияҳои иттилоотӣ-коммуникативӣ пешниҳод гардидаанд, барои таҳқиқоти оянда дар ин самт муфид мебошанд.

Дар маҷмӯъ, диссертатсия кори анҷомёфтаи илмию таҳассусӣ буда, хулосаву натиҷаҳои илмии он нав мебошанд ва дар самти таҳқиқи муаммои инкишоф додани шавки маърифатии хонандагон барои илму амалияи педагогии ҷумҳурӣ аҳамият доранд.

Автореферат ва маколаҳои илмии унвончӯй, ки дар марҳалаҳои таҳқиқот нашр гардидаанд, нуктаҳои асосӣ ва натиҷаҳои муҳимтарини онро инъикос менамояд.

Кори диссертационии «Инкишофи шавки маърифатии хонандагон тавассути технологияи иттилоотӣ - коммуникативӣ дар раванди таълим

(дар асоси маводи фанни география)» ба талаботи бандҳои 10,11,12,14 и 16 “Низомномаи намунаи оид ба тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ”- и КОА- и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 ноябри соли 2016 №505 тасдик шудааст ҷавобгӯй буда, муаллифи он – Дадобоев Музаффарҷон Абдухоликович барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01. – педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) сазовор мебошад.

Номзади илмҳои педагогӣ,
дотсенти кафедраи фанҳои ҷамъиятии
Донишгоҳи давлатии ҳукук,
бизнес ва сиёсати Тоҷикистон

Салимзода Мадинаҳон Қодир

14.12.2020

Маълумот барои тамос: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Ҳучанд,
хиёбони Раҳмон Набиев 143/4. Телефон: (+992) 92-000-18-65.
E-mail madina_opr@mail.ru

Имзои М.Қ. Салимзодаро тасдик менамоям.

Сардори РК ва КМ-и ҔДҲБСТ

Мирҷочоев И.Ҳ.